

УДК 338:658.5

Кучер Л.Ю., канд. екон. наук

доцент кафедри економіки підприємства

Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва

АМОРТИЗАЦІЯ ЯК ДЖЕРЕЛО ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ В АГРОСФЕРІ

Розкрито можливості використання показника амортизації з розрахунку на 1 га сільгоспугідь як одного з непрямих індикаторів інноваційного розвитку (активності) аграрних підприємств. Проаналізовано вплив цього показника на основні економічні параметри діяльності аграрних підприємств. Розглянуто окремі напрями удосконалення амортизаційної політики в контексті формування амортизації як одного з джерел фінансування інноваційних проектів.

Ключові слова: амортизація, інноваційні проекти, фінансування, аграрні підприємства.

JEL: Q140

Постановка проблеми. Проблема амортизації й амортизаційної політики вже тривалий час є актуальною, тому її досліджують як міждисциплінарну з позицій бухгалтерського та податкового обліку, фінансового й інвестиційного менеджменту, економічного аналізу тощо. Проте значний інтерес вона викликає і з позицій управління, зокрема проектного. Йдеться передусім про її застосування як потенційного джерела фінансування інноваційних проектів аграрних підприємств, що у відомій нам вітчизняній літературі не знайшло належного обґрунтування. Про актуальність і значущість порушеного питання свідчить хоча б той факт, що в Польщі нещодавно було опубліковано монографію, присвячену дослідженню амортизації в економіці агробізнесу [1].

Мета статті – розкрити двоїсту сутність амортизації як одного з джерел фінансування інноваційних проектів, з одного боку, та як індикатора інноваційного розвитку (активності) аграрних підприємств – з іншого.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що О.Корогода досліджує амортизаційну політику підприємств як ключовий чинник інноваційного розвитку [2]; О.Нужна вивчає роль амортизаційних відрахувань у процесах капіталізації аграрних підприємств [3]; В.Цап висвітлює проблему формування виробничих витрат з урахуванням вартості основних фондів й амортизаційної політики в аграрному секторі економіки [4]. Обґрунтуванню необхідності переоцінки основних засобів і нормативної їх потреби в аграрному секторі значну увагу приділяють О.Захарчук, М.Герун, М.Могилова та ін. [5, 6]. Обліково-фінансові питання формування джерел капітальних інвестицій в аграрних підприємствах досліджують М.Огійчук, К.Євlampієв, К.Утенкова [7, 8]. Певний внесок у вирішення проблеми інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку основних галузей аграрних підприємств здійснено автором на попередніх етапах дослідження [9–11].

Логічним продовженням цих досліджень є обґрунтування фінансового потенціалу для реалізації інноваційних проектів аграрних підприємств, одним із складників якого є амортизація.

Виклад основного матеріалу. Формування інвестиційного забезпечення інноваційних проектів аграрних підприємств потребує їх залучення з різних джерел, насамперед власних, до числа яких, крім прибутку, належить амортизація. У 2013 р. загальна сума амортизації в аграрних підприємствах України становила 6971,7 млн грн, або 5,5% від величини витрат на виробництво сільськогосподарської продукції чи 5,1% від фактичної вартості основних засобів. Така ситуація спричинена низьким рівнем оснащення аграрних підприємств окремими видами техніки, яка ледве сягає половини технологічної потреби, а понад 85% техніки в них замортизовано. Водночас, згідно з дослідженнями М.Могилової, Я.Білоуська, Г.Підлісецького, для запровадження інноваційно-інвестиційної моделі розвитку сільського господарства для нормального відтворення потрібно щороку закуповувати як мінімум 14–20% технічних засобів [12].

Мізерні амортизаційні відрахування спричинені також багаторазовою недооцінкою реальної вартості основних засобів. Нині в умовах інфляційного процесу власники основних засобів мають індексувати їхню балансову вартість до її "справедливої", тобто ринкової величини. Проте через відсутність обов'язковості та єдиних методичних підходів до такої індексації виникають нереально значні відмінності в галузевій динаміці звітної вартості основних засобів, при цьому саме в сільському господарстві їх вартість найбільш недоіндексована. Це призводить до неправдиво завищеної ефективності, зокрема в результаті цього сільське господарство останнім часом стало лідером за галузевими показниками рівня рентабельності, проте водночас відсутнє джерело реального фінансування [13].

Результати групування аграрних підприємств за величиною амортизації з розрахунку на 1 га с.-г. угідь (табл. 1) засвідчили їх суттєву диференціацію за цим показником, при цьому більшість із них (69%) мали менші значення, ніж у середньому (368,5 грн/га).

Зростання амортизації з розрахунку на 1 га с.-г. угідь супроводжувалося чіткою тенденцією до її збільшення в рослинництві (у середньому на 154,2 грн/га ріллі) та у тваринництві (у середньому на 188,1 грн/1 ум. голову худоби) (табл. 2). З розрахунку на одного працівника амортизація теж закономірно збільшувалася в середньому на 4090 грн, причому ця тенденція більш чітко проявлялася в рослинництві, ніж у тваринництві. По-різному формувалося й співвідношення між розміром амортизаційних відрахувань з розрахунку на працівника в рослинництві та тваринництві.

Так, якщо в першій групі підприємств амортизація на працівника в рослинництві була у 2,3 разу більша, ніж у тваринництві, що може бути свідченням вищого ступеня інноваційності рослинницької галузі, то вже в останній групі ці показники були приблизно однаковими. Таким чином можна припустити, що в підприємствах з найбільшою величиною амортизації з розрахунку на 1 га с.-г. угідь спостерігається більш інтенсивно-інноваційний розвиток тваринницької галузі.

Таблиця 1

Групування аграрних підприємств України за величиною амортизації з розрахунку на 1 га с.-г. угідь
як індикатором інноваційної активності, 2013 р.

Показник	Групи підприємств за величиною амортизації на 1 га с.-г. угідь, грн										У середньому
	до 100,0	100,1-200,0	200,1-300,0	300,1-400,0	400,1-500,0	500,1-700,0	700,1-1000,0	понад 1000,0			
Кількість підприємств	1865	1437	1025	751	557	592	417	405			7049
Амортизація з розрахунку на 1 га с.-г. угідь, грн	48,8	149,5	248,8	345,8	446,5	588,0	814,5	2274,4			368,5
у т.ч.: у рослинництві на 1 га ріллі	46,6	145,8	236,7	332,1	412,3	546,6	768,5	1307,6			314,0
у тваринництві на 1 ум. гол. худоби	128,6	165,0	314,8	291,9	477,9	498,5	636,6	1943,3			730,7
Амортизація з розрахунку на 1 працівника, грн	2966	7211	11063	14164	18931	22958	29823	30110			15440
у т.ч.: у рослинництві	3421,9	8759,5	13208,9	17655,3	23514,4	27498,1	35550,7	31104,1			17291,3
у тваринництві	1516,6	2249,0	4217,6	4061,9	7261,8	9354,1	11494,5	29049,7			10662,8
Співвідношення амортизації до витрат на оплату праці (з відрахуваннями на соц. заходи), усього	0,123	0,271	0,403	0,512	0,597	0,736	0,950	0,876			0,536
у т.ч.: у рослинництві	0,145	0,335	0,499	0,648	0,767	0,918	1,162	0,979			0,626
у тваринництві	0,058	0,080	0,139	0,140	0,211	0,267	0,338	0,782			0,334
Чисельність працівників на 100 га с.-г. угідь, усього осіб	1,6	2,1	2,2	2,4	2,4	2,6	2,7	7,6			2,4
у т.ч.: у рослинництві на 100 га ріллі	1,4	1,7	1,8	1,9	1,8	2,0	2,2	4,2			1,8
у тваринництві на 100 ум. гол. худоби	8,5	7,3	7,5	7,2	6,6	5,3	5,5	6,7			6,9
Частка амортизації в структурі виробничих витрат, %	1,2	3,0	4,7	6,0	7,1	8,0	9,9	8,2			5,6
у т.ч.: у рослинництві	1,1	3,2	4,9	6,6	7,9	8,6	10,8	13,5			6,1
у тваринництві	1,3	1,8	3,1	2,9	3,9	4,7	5,3	5,6			4,5
Урожайність, ц/га: зернових	45,5	42,1	41,6	43,1	43,5	49,5	55,2	54,0			45,3
соняшника	21,4	22,7	24,5	24,7	25,4	26,8	27,6	27,5			24,0
цукрових буряків	410,9	454,2	436,8	395,8	351,7	401,9	418,7	446,6			423,1
картоплі	176,0	146,0	325,7	162,9	180,8	206,3	260,8	243,4			243,2
Середньодобовий приріст, г: ВРХ	432	443	459	518	479	488	511	541			477
свиней	294	324	271	381	450	436	374	546			453
Продуктивність корів, кг	3942	4093	4794	4971	5068	5579	6121	6808			4948
Прибуток, грн/га	328,7	701,3	579,6	340,7	185,6	155,5	655,4	4775,1			620,7
Виручка від реалізації, грн/га	4363,4	5228,8	5427,8	5751,9	5645,5	6874,9	8460,4	21246,4			6212,6
Рівень рентабельності, %	8,1	15,5	12,0	6,3	3,4	2,3	8,4	29,0			11,1

Примітка. Із загальної сукупності аграрних підприємств виключено ті з них, що не мали с.-г. угідь (290 од.), а також ті, де площа с.-г. угідь була до 100 га (464 од.). Крім них, виключено також ті (934 од.), що не мали витрат на амортизацію, й ті (376 од.), що мали витрати на амортизацію до 10 тис. грн.

Джерело: авторські розрахунки на основі даних форми № 50-с.г.

Таблиця 2

**Вплив величини амортизації з розрахунку на 1 га с.-г. угідь
на динаміку зміни основних економічних показників
аграрних підприємств України, 2013 р.**

Показник	Рівняння прямої лінії	R ²	Рівняння параболи другого порядку	R ²
Амортизація з розрахунку на 1 га с.-г. угідь, грн	$y = -458,1 + 238,4x$	0,669	$y = 502,1 - 337,8x + 64,01x^2$	0,862
у т.ч.: у рослинництві на 1 га ріллі	$y = -219,3 + 154,2x$	0,862	$y = 166,6 - 77,4x + 25,7x^2$	0,959
у тваринництві на 1 ум. гол. худоби	$y = -289,3 + 188,1x$	0,618	$y = 515,7 - 294,9x + 53,7x^2$	0,819
Амортизація з розрахунку на 1 працівника, грн	$y = -1250 + 4090,0x$	0,987	$y = -1158 + 4034x + 6,14x^2$	0,987
у т.ч.: у рослинництві	$y = -78,3 + 4482x$	0,952	$y = -3826 + 6730x - 249,9x^2$	0,964
у тваринництві	$y = -5148 + 3066x$	0,706	$y = 6493 - 3918x + 776x^2$	0,887
Співвідношення амортизації до витрат на оплату праці (з відрахуваннями на соц. заходи), усього	$y = 0,036 + 0,116x$	0,966	$y = -0,031 + 0,156x - 0,0045x^2$	0,972
у т.ч.: у рослинництві	$y = 0,074 + 0,135x$	0,929	$y = -0,101 + 0,240x - 0,012x^2$	0,957
у тваринництві	$y = -0,113 + 0,081x$	0,722	$y = 0,184 - 0,097x + 0,020x^2$	0,894
Чисельність працівників на 100 га с.-г. угідь, усього осіб	$y = 0,475 + 0,55x$	0,498	$y = 3,23 - 1,1x + 0,183x^2$	0,719
у т.ч.: у рослинництві на 100 га ріллі	$y = 0,914 + 0,269x$	0,574	$y = 2,09 - 0,44x + 0,079x^2$	0,77
у тваринництві на 100 ум. гол. худоби	$y = 8,37 - 0,343x$	0,635	$y = 9,42 - 0,975x + 0,070x^2$	0,742
Частка амортизації в структурі виробничих витрат, %	$y = 0,951 + 1,13x$	0,901	$y = -1,27 + 2,46x - 0,15x^2$	0,964
у т.ч.: у рослинництві	$y = -0,275 + 1,63x$	0,984	$y = 0,011 + 1,46x - 0,02x^2$	0,985
у тваринництві	$y = 0,714 + 0,636x$	0,972	$y = 0,536 + 0,743x - 0,012x^2$	0,974
Урожайність, ц/га: зернових	$y = 38,8 + 1,77x$	0,645	$y = 46,6 - 2,91x + 0,521x^2$	0,867
соняшника	$y = 21,1 + 0,891x$	0,953	$y = 20,0 + 1,52x - 0,07x^2$	0,976
цукрових буряків	$y = 418,7 - 0,909x$	0,005	$y = 474,2 - 34,2x + 3,70x^2$	0,308
картоплі	$y = 174,9 + 8,40x$	0,117	$y = 177,5 + 6,89x + 0,167x^2$	0,117
Середньодобовий приріст, г: ВРХ	$y = 422,2 + 13,7x$	0,774	$y = 416,8 + 17,0x - 0,363x^2$	0,776
свиней	$y = 246,4 + 30,7x$	0,684	$y = 273,4 + 14,5x + 1,80x^2$	0,693
Продуктивність корів, кг	$y = 3423 + 388,7x$	0,960	$y = 3793 + 166,4x + 24,7x^2$	0,975
Прибуток, грн/га	$y = -613,4 + 350,8x$	0,306	$y = 2266 - 1377x + 191,9x^2$	0,673
Виручка від реалізації, грн/га	$y = 451,3 + 1650x$	0,532	$y = 9296 - 3657x + 589,7x^2$	0,804
Рівень рентабельності, %	$y = 6,40 + 0,938x$	0,072	$y = 23,6 - 9,36x + 1,14x^2$	0,499

Джерело: авторські розрахунки на основі даних попередньої таблиці.

Опосередковано це підтверджується значно вищою трудозабезпеченістю: у восьмій групі цей показник був у 4,8 разу більший, ніж у першій. При цьому з розрахунку на 100 гол. ум. поголів'я худоби в групі з найвищим показником амортизації припадало далеко не найбільше працівників, на відміну від перших чотирьох груп, що, знову-таки, може бути результатом застосування інновацій.

Аналіз динаміки зміни співвідношення амортизації до витрат на оплату праці свідчить про ймовірну заміну живої праці уречевленою, причому це співвідношення формується на користь амортизації як у рослинництві, так і у тваринництві. Закономірне зростання частки амортизаційних відрахувань у структурі виробничих витрат знову-таки свідчить про підвищення значущості інноваційного складника виробничої діяльності. Як і слід було очікувати, з підвищенням розміру амортизації з розрахунку на 1 га с.-г. угідь спостерігалось зростання інноваційно-технологічного рівня виробництва, що знайшло своє відображення в підвищенні технологічної ефективності. Так, урожайність зернових збільшувалася в середньому на 1,8 ц/га й становила у восьмій групі 54 ц/га, що на 18,7% більше, ніж у першій групі, урожайність соняшника була більшою відповідно на 28,5%, цукрових буряків – на 8,7%, картоплі – на 38,3%. Ще істотніші зміни спостерігалися в динаміці технологічної ефективності галузі тваринництва, зокрема, середньодобовий приріст ВРХ зростав у середньому на 14 г, свиней – на 31 г, продуктивність корів – на 389 кг, у результаті чого ці показники в останній групі підприємств становили відповідно 541 г, 546 г і 6808 кг, що на 25,2%, 85,7 і 73,5% більше, ніж у першій групі. Очевидно, що досягнення такої продуктивності, зокрема в молочному скотарстві, є результатом упровадження інноваційних проектів. Зазначені зміни закономірно наклали свій відбиток на формування доходності й прибутковості виробництва, що в групі підприємств з найвищими питомими амортизаційними відрахуваннями виявилася в рази більшою, ніж у підприємствах з низьким рівнем амортизації з розрахунку на одиницю земельної площі. Результати парного кореляційного аналізу на підставі згрупованих даних свідчать про наявність переважно тісного й дуже тісного позитивного кореляційного взаємозв'язку між величиною амортизації й досліджуваними економічними показниками. Таким чином, є всі підстави величину амортизації з розрахунку на 1 га с.-г. угідь вважати опосередкованим індикатором інноваційного розвитку аграрних підприємств.

У сучасних умовах амортизація має виконувати безліч функцій, зокрема відтворювальну (інвестиційну), розподільвальну, стимулювальну, фіскальну, інноваційну. Інвестиційна функція амортизації передбачає акумулювання в амортизаційному фонді амортизаційних відрахувань як фінансового ресурсу відтворення основних засобів. Інноваційна функція амортизації забезпечує відтворення засобів праці на новому технічному рівні відповідно до розвитку науково-технічного прогресу, а стимулювальна функція проявляється через створення умов для прискорення темпів цього прогресу.

Аналізуючи гістограму розподілу аграрних підприємств України за сукупною величиною амортизації (рис. 1), можемо констатувати, що в переважній кількості суб'єктів господарювання амортизація як основне власне джерело формування інвестиційних ресурсів у наявному розмірі не виконує покладе-

них на неї функцій, оскільки не дозволяє сформувати фонди для відновлення основних засобів.

Виробники недоодержують значні кошти, які не просто зменшують їхні фінансові ресурси для інноваційних проектів, а часто унеможливають їх навіть теоретично. Зокрема, переважна частка аграрних підприємств (76,8%) мають амортизаційний фонд, нижчий за середній за досліджувану сукупністю (916,2 тис. грн з розрахунку на підприємство). Тому говорити про спроможність амортизації виступати потенційним джерелом фінансування інноваційних проектів аграрних виробників в Україні за таких умов не доводиться, тим більше, беручи до уваги, що орієнтовна вартість інноваційного проекту, наприклад, у рослинництві становить близько 20 млн грн, а у тваринництві – близько 100 млн грн. Як свідчить аналіз, лише 178 аграрних підприємств (2,5%) у 2013 р. мали амортизаційний фонд понад 5 млн грн, що теоретично дало б змогу профінансувати 25% від орієнтовної вартості інноваційного проекту в рослинництві й лише 5% вартості інноваційного проекту в галузі тваринництва.

Рис. 1. Гістограма розподілу аграрних підприємств України за сукупною величиною амортизації як потенційним джерелом фінансування інноваційних проектів, 2013 р.

Джерело: авторські розрахунки на основі даних форми № 50-с.г.

Одним з економічних важелів урегулювання цієї ситуації може бути використання запропонованої І.Охріменком нормативно-відтворювальної собівартості, згідно з якою нарахування амортизації виконують на відновлювальну вартість основних засобів [14]. Амортизаційний фонд, сформований на основі таких нарахувань, дозволить одержати додаткові кошти для фінансування інноваційних проектів (табл. 3).

Так, за фактичної норми амортизації, що сформувалася у 2013 р. (5,1%) розрахункова сума амортизаційних відрахувань у 2015 р. становить 27,8 млрд грн, а у 2020 р. – 34,3 млрд грн, що відповідно в 4,0 і 4,9 разу більше, ніж

фактична сума амортизації у 2013 р. в аграрних підприємствах України. За умови інноваційно-інвестиційної моделі розвитку сільського господарства прогнозна сума амортизаційних відрахувань у 2015 р. становить 50,9 млрд грн, а у 2020 р. – 60,1 млрд грн, що, відповідно, в 7,3 і 8,6 разу більше за фактичну.

Таблиця 3

Прогнозний розрахунок суми амортизації (за нормативно-відновлювальною вартістю основних засобів) як потенційного джерела фінансування інноваційних проектів аграрних підприємств України

Показник	2015 р.	2020 р.
Нормативна потреба в основних виробничих засобів на виробництво с.-г. продукції, млн грн*	545164,6	671955,7
у т. ч.: машини, обладнання й транспортні засоби, млн грн*	232931,7	261071,1
Розрахункова сума амортизаційних відрахувань за фактичної норми амортизації (5,1% – у 2013 р.), млн грн	27803,4	34269,7
Розрахункова сума амортизаційних відрахувань за умови інноваційно-інвестиційної моделі розвитку (норма амортизації для машини, обладнання й транспортних засобів 15%, для решти основних засобів – 5,1%), млн грн	50863,6	60115,8

*Примітка. Дані вчених ННЦ "ІАЕ" [5, с. 57].

Джерело: авторські розрахунки.

Для нормативно-правового врегулювання й інституціонального забезпечення реальної практичної переоцінки основних засобів аграрних підприємств варто здійснити низку заходів, запропонованих М.Могиловою, зокрема: внести зміни до Законів України "Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні" та "Про систему інженерно-технічного забезпечення АПК України", до П(С)БО 7 "Основні засоби", якими передбачити можливість визначення справедливої вартості основних засобів з метою їх переоцінки безпосередньо спеціалістами економічних і бухгалтерських служб підприємств; запровадити підготовку та випуск каталогу справедливої вартості сільськогосподарського майна; найближчим часом провести разову загальногалузеву індексацію балансової вартості основних засобів сільського господарства з використанням науково обґрунтованих коефіцієнтів індексації для різних кваліфікаційних і вікових груп основних засобів [6].

Для суттєвого підвищення ролі амортизаційних відрахувань у формуванні інвестиційного потенціалу підприємств учені пропонують застосовувати методи прискореної амортизації. Проте слід мати на увазі, що прискорена амортизація ефективна лише для прибуткових підприємств, яким вигідно нараховувати її за максимально допустимими нормами. Менш прибутковим варто застосовувати нижчі норми прискореної амортизації, низькоприбуткові й збиткові підприємства можуть бути зацікавлені у використанні прискореної амортизації за умови, коли є впевненість, що в майбутньому році прибутковість підвищиться [15]. Крім того, слід мати на увазі, що ефективність використання інвестиційних ресурсів залежить від методів нарахування амортизації на об'єкти інвестування – вищі показники ефективності інвестиційного проекту (період окупності, чиста приведена вартість, індекс рентабельності)

забезпечуються в разі застосування прямолінійного методу нарахування амортизації [16, с. 3]. Отже, слід застосовувати диференційований підхід.

Як один з варіантів визначення оптимальних способів нарахування амортизації може бути використана запропонована Є.Філатовим методика варіаційних розрахунків формування амортизаційної політики, в основу якої покладено управління коефіцієнтами (лінійними, кроковими та коригувальними), що дозволяє суб'єкту господарювання розумно формувати й розподіляти амортизаційний фонд з огляду на ринкову ситуацію [17].

Необдумана амортизаційна політика держави та слабкий контроль за цільовим використанням підприємствами накопичених ними амортизаційних фондів призвели до того, що амортизаційні відрахування перетворились із джерела розширеного відтворення чи інвестиційної діяльності в ресурс поповнення обігових коштів господарств [3].

Як зазначають учені, кошти для відтворення не з'являються в результаті амортизації. Необхідно, щоб ця сума була не тільки нарахована на папері, а ще й акумульована, наприклад, на окремому рахунку в банку. Лише за таких умов можна реально говорити про створення амортизаційного фонду як джерела капітальних інвестицій. Отже, вчені пропонують законодавчо закріпити вимогу накопичення амортизаційних відрахувань на рахунку в банку або іншим чином, щоб підприємства створювали джерела фінансування, що, крім іншого, дасть змогу посилити контроль за цільовим використанням цих коштів [7].

Крім того, вчені радять створювати у кожному підприємстві фонд капітальних інвестицій у межах додаткового капіталу. Формування цього фонду має здійснюватися за рахунок амортизаційних відрахувань, чистого доходу від реалізації та ліквідації основних засобів, доходу від здачі в оренду основних засобів, доходу від реалізації продукції тощо [8].

На нашу думку, створення такого фонду в поєднанні з чистим прибутком може стати реальним власним джерелом фінансування інноваційних проектів аграрних підприємств. Зрозуміло, що ця ідея може бути реалізована лише за нормативно-правового врегулювання та інституціонального закріплення вимоги щодо використання коштів зазначеного фонду і надання податкових пільг підприємствам, які дотримуються цих вимог.

Висновки та перспективи подальших досліджень

У результаті дослідження розкрито двоїсту сутність амортизації як одного з джерел фінансування інноваційних проектів, з одного боку, та як індикатора інноваційного розвитку (активності) аграрних підприємств – з іншого. На підставі групування аграрних підприємств за величиною амортизації з розрахунку на 1 га с.-г. угідь і кореляційного аналізу з'ясовано, що цей показник можна вважати опосередкованим індикатором інноваційного розвитку аграрних підприємств. Зважаючи на це, можна припустити, що у 2013 р. лише 5,7% із досліджуваної сукупності аграрних підприємств застосовували інновації, в тому числі інноваційні проекти, що позитивно вплинуло на технологічну та економічну ефективність їх діяльності. З'ясовано, що в переважній кількості суб'єктів господарювання амортизація як основне власне джерело формування інвестиційних ресурсів у наявному розмірі не виконує покладених на неї інвестиційної та інноваційної функцій, оскільки не дозволяє сформувати ресурси для фінансування інноваційних проектів. Розкрито пропозиції щодо вдосконалення амортизації

тизаційної політики на макро- й мікроекономічному рівнях, що передбачають комплекс нормативно-правових та інституційних заходів, спрямованих на реальну переоцінку основних засобів аграрних підприємств і диференційоване застосування методів нарахування амортизації. Перспективи подальших досліджень у цьому напрямі вбачаємо в обґрунтуванні рекомендацій щодо проектного фінансування в аграрному секторі економіки.

Список використаних джерел

1. *Juszczyk S.* Amortyzacja w ekonomice agrobiznesu. – Warszawa : Wydawnictwo SGGW, 2013. – 277 s.
2. *Корогода О.А.* Амортизаційна політика підприємств як ключовий чинник інноваційного розвитку / О.А. Корогода // Наукові праці Національного університету харчових технологій. – 2006. – № 19. – Ч. 1. – С. 80–83.
3. *Нужна О.А.* Роль амортизаційних відрахувань в процесах капіталізації сільськогосподарських підприємств / О.А. Нужна // Економічні науки. Сер.: Облік і фінанси. – 2013. – Вип. 10(2). – С. 184–193.
4. *Цап В.Д.* Формування витрат виробництва з урахуванням вартості основних фондів та амортизаційної політики в аграрному секторі економіки / В.Д. Цап // Економіка АПК. – 2013. – № 9. – С. 131–136.
5. Методичні рекомендації з обґрунтування нормативної потреби основних засобів на виробництво сільськогосподарської продукції / [О.В. Захарчук, М.І. Герун, М.М. Могилова та ін.]. – К. : ННЦ "ІАЕ", 2014. – 60 с.
6. *Могилова М.М.* Інституціональне забезпечення переоцінки основних засобів сільського господарства в сучасних умовах / М.М. Могилова // Облік і фінанси. – 2014. – № 2. – С. 167–172.
7. *Огійчук М.Ф.* Амортизаційні відрахування як джерело фінансового забезпечення відтворення основних засобів у сільському господарстві / М.Ф. Огійчук, К.О. Утенкова // Економіка АПК. – 2007. – № 7. – С. 90–96.
8. *Огійчук М.Ф.* Формування джерел капітальних інвестицій у сільськогосподарські підприємства Харківщини / М.Ф. Огійчук, К.В. Євлампієв // Економіка АПК. – 2010. – № 8. – С. 56–63.
9. *Кучер Л.Ю.* Інвестиційне забезпечення інноваційного розвитку рослинництва в сільськогосподарських підприємствах / Л.Ю. Кучер // Вісник ХНАУ. Сер. "Екон. науки". – 2014. – № 7. – С. 125–130.
10. *Кучер Л.Ю.* Проектное управление инновационным развитием аграрных предприятий / Л.Ю. Кучер. – Germany : Lambert Academic Publishing, 2015. – 72 с.
11. *Кучер Л.Ю.* Шляхи підвищення ефективності виробництва молока на інноваційній основі / Л.Ю. Кучер, А.В. Кучер // Економіка АПК. – 2013. – № 3. – С. 70–75.
12. *Могилова М.М.* Матеріально-технічне забезпечення аграрної галузі / Могилова М.М., Білосусько Я.К., Підлісецький Г.М. // Економіка АПК. – 2013. – № 2. – С. 61–67.
13. *Пасхавер Б.Й.* Агросфера : тенденції і перспективи розвитку / Б.Й. Пасхавер // Економіка АПК. – 2015. – № 9. – С. 5–15.
14. *Охріменко І.В.* Витрати та собівартість в регулюванні економічних відносин сільськогосподарських підприємств : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. екон. наук : спец. 08.00.04 "Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)" / І.В. Охріменко. – К., 2009. – 35 с.
15. *Бондарчук М.Ю.* Амортизаційна політика в технічному оновленні сільськогосподарських підприємств / М.Ю. Бондарчук // Економіка АПК. – 2007. – № 7. – С. 75–80.
16. *Чепуль Ю.В.* Економічний механізм підвищення ефективності виробництва молока у сільськогосподарських підприємствах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04 "Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)" / Ю.В. Чепуль. – Х., 2009. – 20 с.
17. *Filatov E.* Optimal methods of depreciation forming // Economic annals-XXI. – 2014. – № 11–12. – Pp. 120–123.

Надійшла до редакції 30.09.2015 р.

*Кучер Л.Ю., канд. экон. наук
доцент кафедры экономики предприятия
Харьковского национального аграрного университета им. В.В. Докучаева*

АМОТИЗАЦИЯ КАК ИСТОЧНИК ФИНАНСИРОВАНИЯ ИННОВАЦИОННЫХ ПРОЕКТОВ В АГРОСФЕРЕ

Раскрыты возможности использования показателя амортизации в расчете на 1 га сельхозугодий как одного из косвенных индикаторов инновационного развития (активности) аграрных предприятий. Проанализировано влияние этого показателя на основные экономические параметры деятельности аграрных предприятий. Рассмотрены отдельные направления совершенствования амортизационной политики в контексте формирования амортизации как одного из источников финансирования инновационных проектов.

Ключевые слова: амортизация, инновационные проекты, финансирование, аграрные предприятия.

*Kucher L., PhD in Economics,
Kharkiv Dokuchaev National Agrarian University*

AMORTIZATION AS THE SOURCE FOR FINANCING INNOVATION PROJECTS IN AGRARIAN SPHERE

The article deals with the results of a study on the dual nature of amortization as a source of innovation funding on the one hand, and as an indicator of innovation development of agricultural enterprises on the other hand. Considering the indicator obtained by clustering of agricultural enterprises by the size of amortization per 1 ha of agricultural land and using correlation analysis, the author argues that this figure can be considered an indirect index of innovation based development of the agricultural enterprises. Therefore, we can assume that, in 2013, only 5.7% of the studied agricultural enterprises used innovation, including innovative projects with a positive impact on their effectiveness. It has been found that, in the majority of business entities, the amortization, as the main own source of the formation of investment resources, in its current amount, fails to properly perform its investment and innovation functions as it does not allow the necessary accumulation of funds to finance innovation projects. The author considers various proposals to improve amortization policy at the macro and micro levels, which provide a set legal and institutional measures.

Key words: amortization, innovative projects, financing agricultural enterprises

References

1. Juszczak, S. (2013). *Amortyzacja w ekonomice agrobiznesu*. Warszawa: Wydawnictwo SGGW [in Poland].
2. Korogoda, O. A. (2006). Amortyzatsiina polityka pidpriemstv yak kliuchovy chynnyk innovatsiinoho rozvytku [Amortization policy as a key factor in enterprise innovation development]. *Naukovi pratsi Natsionalnoho universytetu kharchovykh tekhnolohii* [Scientific works of National University of Food Technologies], 19:1, 80–83 [in Ukrainian].
3. Nuzhna, O. A. (2013). Rol amortyzatsiinykh vidrakhuvan v protsesakh kapitalizatsii silskohospodarskykh pidpriemstv [Role of depreciation capitalization in the processes of agricultural enterprises]. *Ekonomichni nauky. Ser.: Oblik i finansy* [Economic Sciences. Series: Accounting and Finance], 10(2), 184–193 [in Ukrainian].

4. Tsap, V. D. (2013). Formuvannya vytrat vyrobnytstva z urakhuvanniam vartosti osnovnykh fondiv ta amortyzatsiinoi polityky v ahrarynomu sektori ekonomiky [Formation of the production costs to the cost of fixed assets and depreciation policies in the agricultural sector]. *Ekonomika APK [Ekonomika APK]*, 9, 131–136 [in Ukrainian].
5. *Metodychni rekomendatsii z obgruntuvannia normatyvnoi potreby osnovnykh zasobiv na vyrobnytstvo silskohospodarskoi produktsii [Methodical recommendations on the substantiate the normative needs of the basic means on production of agricultural products]* (2014). Kyiv : NSC "IAE" [in Ukrainian].
6. Mogylova, M. M. (2014). Instytutsionalne zabezpechennia pereotsinky osnovnykh zasobiv silskoho hospodarstva v suchasnykh umovakh [Institutional Provision of Agricultural Fixed Assets Revaluation Up-To-Date]. *Oblik i finansy [Accounting and Finance]*, 2, 167–172 [in Ukrainian].
7. Ogiychuk, M. F. Utenkova, K. O. (2007). Amortyzatsiini vidrakhuvannia yak dzherelo finansovoho zabezpechennia vidtvorennia osnovnykh zasobiv u silskomu hospodarstvi [Depreciation decrees as a source of the financial providing of recreation of basic facilities in agriculture]. *Ekonomika APK [Ekonomika APK]*, 7, 90–96 [in Ukrainian].
8. Ogiychuk, M. F. Yevlampiev, K. V. (2010). Formuvannia dzherel kapitalnykh investytsii u silskohospodarski pidpriemstva Kharkivshchyny [Formation sources of capital investment in agricultural enterprises of Kharkiv region]. *Ekonomika APK [Ekonomika APK]*, 8, 56–63 [in Ukrainian].
9. Kucher, L. Yu. (2014). Investytsiine zabezpechennia innovatsiinoho rozvytku roslynnytstva v silskohospodarskykh pidpriemstvakh [The investment support of innovative crop development in agricultural enterprises]. *Visnyk KHNAU. Ser. "Ekon.nauky" [Bulletin of KHNAU. Series "Economic Sciences"]*, 7, 125–130 [in Ukrainian].
10. Kucher, L. Yu. (2015) *Proektnoe upravlenie innovatsionnym razvitiem agrarnykh predpriyatij [Project management of innovative development of agricultural enterprises]*. Germany : Lambert Academic Publishing [in Russian].
11. Kucher, L. Yu. Kucher, A. V. (2013). Shliakhy pidvyshchennia efektyvnosti vyrobnytstva moloka na innovatsiinii osnovi [Augmentation of milk production efficiency level on the innovative basis]. *Ekonomika APK [Ekonomika APK]*, 3, 70–75 [in Ukrainian].
12. Mogylova, M. M., Bilousko, Y. K. Pidlisetskyi, H. M. (2013). Materialno-tekhniche zabezpechennia ahrarynoi haluzi [Material and technical support of agrarian sphere]. *Ekonomika APK [Ekonomika APK]*, 2, 61–67 [in Ukrainian].
13. Paskhaver, B. Y. (2015). Ahrosfera: tendentsii i perspektyvy rozvytku [Agrosphere: tendencies and development prospects]. *Ekonomika APK [Ekonomika APK]*, 9, 5–15 [in Ukrainian].
14. Okhrimenko, I. V. (2009). *Vytraty ta sobivartist v rehuliuванні ekonomichnykh vidnosyn silskohospodarskykh pidpriemstv [Costs and cost price in adjusting of economic relations of agricultural enterprises]* : thesis dissertation on the receipt of scientific degree of doctor of economic sciences after specialty 08.00.04 – Economics and management enterprises (economics in agriculture and agro-industrial complex). Kyiv [in Ukrainian].
15. Bondarchuk, M. Y. (2007). Amortyzatsiina polityka v tekhnichnomu onovlenni silskohospodarskykh pidpriemstv [Depreciation policy in the technical update of agricultural enterprises]. *Ekonomika APK [Ekonomika APK]*, 7, 75–80 [in Ukrainian].
16. Chepyl, Y. V. (2009). *Ekonomichniy mekhanizm pidvyshchennia efektyvnosti vyrobnytstva moloka u silskohospodarskykh pidpriemstvakh [An Economic Mechanism of increasing dairy production efficiency in agriculture enterprises]* : thesis dissertation on the receipt of scientific degree of candidate of economic sciences after specialty 08.00.04 – Economy and management of Enterprises (by economic kind of activity). Kharkiv [in Ukrainian].
17. Filatov, E. (2014) Optimal methods of depreciation forming. [*Economic annals-XXI*], 11–12, 120–123 [in English].